

APRILIE 2006

VOTUL UNINOMINAL

**Analiza Infopolitic.ro
aprilie 2006**

VOTUL UNINOMINAL

Atunci când se vorbește despre modificarea sistemului electoral practicat în România, soluția cvasi-unanim acceptată, atât de către opinia publică, cât și la nivelul partidelor politice, este aceea a „votului uninominal”. **Prin acesta se înțelege un mod de alegere directă a unor candidați individuali și nu desemnarea în bloc a unei liste blocate întocmită, pe baza unor criterii mai mult sau mai puțin transparente, de către partid.** Se dorește o personalizare mai mare a votului, astfel încât alegătorii să opteze între candidaturi nominale și nu între liste, la întocmirea cărora nu au avut nici un cuvânt de spus și în care se strecoară multe persoane necunoscute sau chiar neapreciate.

În societatea românească „votul uninominal” este apreciat în primul rând pentru legătura mult mai directă, pe care o stabilește între alegător și ales, introducerea sa fiind privită ca un panaceu universal la criza de reprezentativitate socială a clasei politice. Se crede și se speră că alegerea individuală a parlamentarilor va genera o creștere a responsabilității aleșilor față de electorat, îi va face mult mai vizibili și mai implicați în rezolvarea problemelor diferitelor grupuri sociale. De asemenea, se consideră că „votul uninominal” va permite o cuantificare mult mai exactă a performanțelor și a îndeplinirii promisiunilor electorale astfel încât, controlul public și sancționarea reprezentanților vor fi directe și mult mai ușor de realizat. Riscul de a nu fi reales devine astfel sensibil mai mare decât cel de a nu fi reintrodus pe lista electorală a partidului. **Se creează impresia că un parlament ales printr-o astfel de procedură va fi mai degrabă unul apolitic, în care deputații și senatorii vor fi total independenți și feriți de orice presiune politică.** Brusc, aceștia vor fi preocupați doar de satisfacerea intereselor celor ce i-au votat, neglijându-se astfel, în mod nerealist, rolul partidelor politice.

Deși adeziunea pentru „votul uninominal” este, așa cum menționam anterior, foarte mare, **în spațiul public românesc lipsesc aproape cu desăvârșire discuțiile și dezbaterile despre ceea ce înseamnă de fapt acest tip de vot, despre ceea ce presupune el și despre efectele și consecințele sale.** De fapt „votul uninominal” nu este decât o expresie generală și

simplificatoare pentru ceea ce în teoria politică poartă numele de **sistem electoral majoritar cu scrutin uninominal**. Disputa dintre majoritariști și proporționaliști este una îndelungată și bine cunoscută. Ea se întemeiază pe finalitatea diferită a celor două sisteme electorale fiind reductibilă practic, la două valori: eficiență vs. justețe. Cu toate acestea, nici modul de scrutin majoritar, nici cel proporțional nu sunt perfecte: ambele au atât calități, cât și defecte; pot susține efecte pozitive, constructive și benefice pentru viața politică și socială, dar în același timp pot genera și efecte perverse.

Sistemul electoral majoritar este cel mai vechi mod de delegare a reprezentanților. El funcționează pe baza următorul principiu: **într-o circumscripție, candidatul care obține majoritatea voturilor este declarat ales**. Acest tip de scrutin, prin bipartidismul pe care-l favorizează, asigură o bună stabilitate politică, în sensul că partidul aflat la putere are asigurată o majoritate parlamentară absolută, fapt ce îi permite exercitarea unei guvernări fără sincope (cel puțin în teorie).

În funcție de numărul de mandate puse în joc în fiecare circumscripție, scrutinul majoritar poate fi: uninominal sau plurinominal. **Scrutinul uninominal** presupune faptul că în fiecare circumscripție se dispută un singur mandat, iar alegătorul poate acorda un singur vot. Având în vedere tipul de majoritate necesară câștigării mandatului, acest tip de scrutin poate fi organizat într-un singur tur¹ (situație în care candidatul care obține cele mai multe voturi, indiferent de numărul acestora, este declarat câștigător) sau în două tururi (caz în care este necesară obținerea majorității absolute a voturilor exprimate; dacă o asemenea majoritate nu este întrunită, se organizează un al doilea tur în care majoritatea simplă este suficientă). O variantă a scrutinului majoritar uninominal cu un tur este votul uninominal alternativ². **Scrutinul plurinominal** se definește și se deosebește de cel anterior prin faptul că, pentru fiecare circumscripție există mai multe mandate de distribuit și fiecare elector are atâtea voturi

---

¹ Denumirea științifică este: sistem electoral majoritar cu scrutin uninominal într-un singur tur.

² În circumscripții cu un singur loc, alegătorii trebuie să ierarhizeze pe buletinul de vot toți candidații în ordinea descrescătoare a preferinței. Cel care întrunește majoritatea absolută ca primă preferință este declarat câștigător. Dacă nici un candidat nu obține o astfel de majoritate, ultimul de pe listă este eliminat, iar voturile sale se împart celorlalți candidați urmând preferința a doua. Procedura poate continua până când unul dintre candidați reușește să obțină majoritatea absolută în calitate de primă preferință.

câte mandate sunt puse în joc, dar nu poate acorda mai multe voturi aceluiași candidat. Și acest tip de scrutin se poate organiza într-un singur tur, în două tururi sau sub forma votului alternativ.

Pe lângă stabilitatea guvernamentală și legătura pe care o stabilește între electorat și reprezentanții săi, **sistemul electoral majoritar generează și o serie de efecte³ ale transformării voturilor în locuri ce pot fi mai puțin dorite:**

1. **este favorabil partidelor mari, generând o puternică amplificare a numărului de mandate pentru formațiunea care domină confruntarea electorală.** Altfel spus, acest tip de scrutin poate transforma o majoritate relativă de voturi într-o majoritate absolută de locuri (40% din voturile exprimate în favoarea unui partid – a candidaților săi –, pe plan național, pot să aducă acestuia 60% din mandatele parlamentare). Această amplificare este cu atât mai mare cu cât numărul de mandate puse în joc într-o circumscripție crește sau cu cât numărul de circumscripții scade. Pe cale de consecință, **celelalte formațiuni, situate, din punct de vedere al numărului de voturi obținut la nivel național, pe locurile inferioare** (doi, trei ș.am.d.) **sunt puternic subreprezentate.**
2. **Reprezentarea fiecărui partid este dependentă de repartitia geografică a voturilor sale.** Astfel, o formațiune minoritară la nivel național poate obține o bună reprezentare dacă voturile sale sunt suficient de concentrate din punct de vedere geografic astfel încât să-i permită câștigarea confruntării electorale în câteva circumscripții. Obținerea mandatului (sau a cât mai multor mandate) pus(e) în joc în câteva circumscripții⁴, pe fondul unui procent de voturi scăzut la nivelul întregii țări, poate aduce un număr de parlamentari mai mare decât cel al unei formațiuni care a înregistrat o susținere electorală mai consistentă la nivel național, dar a câștigat în mai puține circumscripții⁵. Aceeași logică de funcționare face posibil și următorul

³ Pentru o prezentare completă a diferitelor sisteme electorale și moduri de scrutin, precum și a efectelor acestora, vezi Pierre MARTIN *Sistemele electorale și modurile de scrutin*, trad. de Marta Nora Singer, Ed. Monitorul Oficial, București, 1999

⁴ Acest lucru înseamnă obținerea mai multor voturi decât contracandidații.

⁵ Se pot obține victorii în 5 circumscripții uninominale, adică 5 mandate, iar la nivel național procentul de voturi însumat pe toate circumscripțiile să fie 10%, comparativ cu un alt partid care poate înregistra un

- paradox, al inversării rezultatelor: partidul învingător în voturi poate pierde victoria în locuri.** O formațiune poate obține majoritatea parlamentară câștigând la limită în mai multe circumscripții decât „adversarii” săi dar având la nivel național un număr de voturi mai mic decât principalul partid aflat în opoziție. Ba mai mult, un actor politic poate ajunge la o majoritate parlamentară covârșitoare în situația extremă a unor victorii la limită în cvasi-totalitatea circumscripțiilor, partidul de pe locul secund riscând să nu fie reprezentat, deși el a fost votat, să spunem de 49% din electorat.
3. **rezultatele alegerilor pot fi serios influențate și afectate de modul în care se stabilesc și se trasează circumscripțiile electorale.** Pe baza unei cunoașteri foarte exacte a rezultatelor alegerilor anterioare și în contextul unei volatilități electorale scăzute, decupajul electoral se poate realiza astfel încât majoritatea circumscripțiilor să fie dominate de susținătorii unei anumite formațiuni. Egalitatea alegătorilor presupune ca toate circumscripțiile să fie echilibrate din punct de vedere demografic, iar numărul de parlamentari ce urmează a fi aleși în fiecare dintre acestea să fie egal.

Având în vedere toate acestea, este greu de presupus că opinia publică românească va accepta o explicație conform căreia deși partidul X a obținut 20% din voturi la nivel național, totuși nu a reușit să pătrundă în parlament deoarece nu a câștigat confruntarea electorală în nici una dintre circumscripții. Înainte de a se lua o decizie în privința modificării sistemului electoral practicat este bine să se cunoască nu doar avantajele ci și dezavantajele „votului uninominal”. Într-adevăr, acesta stabilește o legătură mult mai directă între guvernanți și guvernați, asigură o majoritate parlamentară stabilă (deși majoritatea electorală pe care acesta se sprijină este una simplă), ceea ce permite unui guvern monocolor să-și pună în practică proiectele. Stabilitatea guvernamentală este pusă în pericol doar de derapaje majore și de disfuncționalități interne (partidului aflat la putere) flagrante. Pe de altă parte însă, **tipul de scrutin uninominal generează o mare disproporție între votul popular și votul politic, fiind**

„acuzat” în primul rând pentru lipsa sa de echitate și justețe. Sistemul electoral majoritar este specific mai ales sistemelor politice concurențiale, antagoniste, bazate pe confruntare și excludere, caracteristici pe care le și stimulează.